

اندیشه‌های استراتژیک

بررسی و تحلیل مهم‌ترین تحولات

منطقه‌ی غرب آسیا، حوزه‌ی دیپلماسی و سیاست خارجی

شماره ۹۰

گزارش‌های هفتگی

شهریور ۱۳۹۷

اندیشکده راهبردی تبیین

مجموعه گزارش‌های هفتگی

بررسی و تحلیل مهم‌ترین تحولات منطقه‌ی غرب آسیا، حوزه‌ی دیپلماسی و سیاست خارجی

شماره ۹۰

وبگاه اندیشکده: www.Tabyincenter.ir

نشانی: تهران، اقدسیه، خیابان شهید موحد دانش، خیابان نسترن، پلاک ۳۲، واحد ۱۱

کد پستی: ۱۹۵۷۶۶۴۷۳۱

تلفن: ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر: ۲۶۱۵۳۲۳۹

فهرست

- ۶ خلاصه مدیریتی
- ۸ مهم ترین اخبار و تحلیل های منطقه
- ۸ ۱- آمریکا و عراق؛ خیرسازی موشکی برای ایران!
- ۱۰ ۲- چرا آمریکا با آزادسازی ادلب مخالف است؟
- ۱۲ ۳- رژیم صهیونیستی و مساله ی جمعیت
- ۱۴ ۴- ترامپ و اسد؛ از حیوان تا پرزیدنت!
- ۱۶ ۵- بحران سوریه؛ نشست تهران در حساس ترین زمان
- ۱۸ مهم ترین اخبار و تحلیل های حوزه سیاست خارجی
- ۱۸ ۶- ترامپ و سایه ی سنگین استیضاح

خلاصه مدیریتی

کثرت اخبار و سرعت بالای تحولات منطقه غرب آسیا موجب شد اندیشکده راهبردی تبیین تلاش کند در گزارشی ضمن طرح مهم‌ترین اخبار و تحولات منطقه، دلایل، اهداف و پیامدهای تحولات را به صورت هفتگی بررسی نماید. مبنای کار گزارش بر ارائه راهبردی‌ترین و مهم‌ترین اخبار و تحولات هفتگی قوام یافته است. علاوه بر بررسی اخبار و تحولات میدانی منطقه، پرداختن به اخبار و تحولات مرتبط با حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی و ارائه تصویری مختصر از اهداف بازیگران این حوزه و پیامدهای این اخبار و تحولات، مقصود دیگر گزارش هفتگی اندیشکده راهبردی تبیین است.

عناوین مورد بررسی در این شماره:

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه منطقه:

آمریکا و عراق؛ خبرسازی موشکی برای ایران!

چرا آمریکا با آزادسازی ادلب مخالف است؟

رژیم صهیونیستی و مسأله‌ی جمعیت

ترامپ و اسد؛ از حیوان تا پرزیدنت!

بحران سوریه؛ نشست تهران در حساس‌ترین زمان

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه سیاست خارجی:

ترامپ و سایه‌ی سنگین استیضاح

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های منطقه

۱- آمریکا و عراق؛ خبرسازی موشکی برای ایران!

طی روزهای اخیر، مقامات و رسانه‌های آمریکایی از اعطای موشک‌های بالستیک از سوی ایران به حشد الشعبی در عراق خبر داده‌اند. پامپئو وزیر خارجه آمریکا در این خصوص گفته است: «عمیقاً نگران گزارشها درباره انتقال موشک‌های بالستیک توسط ایران به داخل خاک عراق هستیم. بغداد باید درباره آنچه در عراق اتفاق می‌افتد تصمیم بگیرد، نه تهران.»

اما چرا چنین خبرسازی‌ای در شرایط کنونی صورت گرفته است؟

برت مگ گورک، نماینده ویژه رئیس جمهور آمریکا در ائتلاف بین‌المللی علیه داعش که در عراق مستقر است، چندین هفته است که در پی ایجاد آرایشی در میان گروه‌ها و جریان‌های عراقی است تا نخست‌وزیر عراق به گونه‌ای که مطلوب آمریکا باشد، انتخاب شود.

آمریکا مشخصاً یک هدف اساسی دارد؛ شیعیان، به صورت یکپارچه، آن اکثریتی نباشند که نخست‌وزیر را انتخاب می‌کند. چنین هدفی نیازمند دو مقدمه است؛

۱. بازی در زمین شیعیان برای همراهسازی برخی از جریان‌های موجود در آن

۲. بازی با مهره کردها و سنی‌ها برای ائتلاف با شیعیان همراه‌شده جهت تشکیل

اکثریت و در نتیجه انتخاب نخست‌وزیر مطلوب

آمریکا تا کنون به بخشی از اهداف خود دست یافته است؛ همه گروه‌های شیعه زیر یک چتر قرار نگرفته‌اند. اما این برای آمریکا کافی نیست؛ باید گروه‌های شیعه نزدیک‌تر به ایران تضعیف شده و توان نقش‌آفرینی موثر در انتخاب نخست‌وزیر را نداشته باشند. حداقل دو گزینه در این خصوص وجود دارد؛

۱. مدیریت کنش‌های سیاسی کردها و اهل سنت تا مبادا زمینه‌ی عاملیت گروه‌های نزدیک‌تر به ایران برای انتخاب نخست‌وزیر را فراهم سازند.

۲. افزایش فشار داخلی بر گروه‌های نزدیک‌تر به ایران تا علاوه بر واگراسازی بخشی از افکار عمومی از آنها، هزینه همراهی گروه‌های دیگر با آنها افزایش یابد.

به نظر می‌آید خبرسازی در خصوص انتقال موشک‌های بالستیک ایران به عراق، در راستای گزینه دوم صورت گرفته است، به خصوص در شرایطی که احتمال نخست‌وزیری العبادی کاهش یافته و نقش هادی العامری پررنگ‌تر شده است.

۲- چرا آمریکا با آزادسازی ادلب مخالف است؟

ارتش سوریه و متحدانش حالا و پس از آزادسازی مناطق اشغالی در نقاط مختلف سوریه، به ادلب رسیده‌اند؛ اصلی‌ترین کانون تروریست‌ها. همین مساله باعث شده است تا جبهه ادلب بیشتر از هر منطقه دیگری در گذشته، مورد رقابت و نزاع کلامی و میدانی بازیگران مختلف قرار گیرد.

مبارزه با گروه تروریستی جبهه النصره - اصلی‌ترین بازیگر در ادلب - در هیچ یک از توافق‌های صورت گرفته میان بازیگران مختلف اعم از توافق کاهش تنش میان روسیه، ایران و ترکیه؛ قطع‌نامه ۲۲۵۴، توافق‌های صورت گرفته میان دولت قبلی آمریکا و دول روسیه؛ بیانیه وین ۲ و ... منع نشده که حتی بعضا بر آن تاکید هم شده است. این به دلیل درج نام این گروه در لیست تروریست‌ها است.

آمریکا اگرچه شعار مبارزه با تروریسم سر می‌دهد اما مخالف آزادسازی استان ادلب است. برخی از اهداف آمریکا برای کارشکنی در مسیر آزادسازی ادلب عبارتند از؛

۱. آمریکا می‌داند که در صورت آزادسازی ادلب، مناطق مرزی سوریه، اردن و عراق احتمالا گام بعدی ارتش سوریه خواهد بود. آمریکا و برخی گروه‌های تروریستی مورد حمایت این کشور، در این مناطق (از جمله التنف) حضور دارند.

۲. مهم‌ترین ابزار بازی آمریکا در سوریه، شرق فرات است که عمدتاً در اختیار کردهای همسو با اوست. اکنون کردها بنا به دلایلی، در پی تعامل با دولت سوریه هستند. چنین رویکردی از سوی کردها و بشار اسد، می‌تواند تا حدی توان چانه‌زنی آمریکا در

گام‌های پایانی بحران سوریه را کاهش دهد. در چنین شرایطی آزادسازی ادلب، توان چانه‌زنی آمریکا را کاهش داده و زمینه تقویت دولت سوریه را فراهم می‌سازد.

۳- رژیم صهیونیستی و مسأله‌ی جمعیت

وزیر جنگ رژیم صهیونیستی به‌تازگی گفته است: «مهاجرت سه و نیم میلیون یهودی به اسرائیل، ما را به سطحی دیگر و به توانایی که هرگز شاهدش نبودیم ارتقا می‌دهد. این امر به اقتصاد و علم انگیزه‌های زیادی می‌دهد و البته ما را به عنوان یک قدرت منطقه‌ای و شاید فراتر از آن تبدیل می‌کند.»

برخی معانی مستقیم و غیرمستقیم این اظهارات عبارتند از؛

۱. رژیم صهیونیستی، خود را یک قدرت منطقه‌ای تلقی نمی‌کند.

۲. افزایش جمعیت برای رژیم صهیونیستی، یک الزام راهبردی جهت افزایش توان قدرت‌افکنی محسوب می‌شود.

۳. مهاجرت سه و نیم میلیون نفر به‌معنای تشدید روند شهرک‌سازی در کرانه باختری و جولان اشغالی است.

۴. مقامات این رژیم، اقتصاد و علم را از حوزه‌های مهم قدرت دانسته و میان این دو و افزایش جمعیت، رابطه معناداری ترسیم می‌کنند.

واقعیت این است که درک مقامات رژیم صهیونیستی از افزایش جمعیت، گزاره‌ای صحیح و البته راهبردی است. تاکید وزیر جنگ این رژیم بر هزینه حدوداً یک میلیون دلار در روز طی ده سال آینده برای جذب مهاجر، نشان‌دهنده اهتمام خاص رژیم صهیونیستی بر این موضوع است. برای مقابله با چنین روندی که می‌تواند زمینه افزایش قدرت این رژیم را فراهم سازد، چه باید کرد؟

به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین محورها برای مقابله با افزایش مهاجرت به سرزمین‌های اشغالی و قدرت‌یابی رژیم صهیونیستی، باید تشدید حس ناامنی در میان صهیونیست‌های ساکن در آن و تصویرسازی این ناامنی برای افکار عمومی و به خصوص یهودیان جهان باشد. چنین رویکردی حتی می‌تواند در بلندمدت، میزان مهاجرت معکوس از سرزمین‌های اشغالی را نسبت به مهاجرت به آن بیشتر ساخته و عملاً مانعی مهم برای قدرت‌یابی رژیم صهیونیستی شود. این ناامن‌سازی اگر علاوه بر حوزه‌های سخت و مرتبط با بقا، در حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی نیز صورت گیرد، عملاً جذابیت‌های ادعایی مقامات این رژیم برای ایجاد انگیزه جهت مهاجرت به سرزمین‌های اشغالی، مخدوش خواهد شد.

۴- ترامپ و اسد؛ از حیوان تا پرزیدنت!

بازخوانی مکرر بحران سوریه فواید مختلفی دارد از جمله اخذ درس‌هایی برای حکمرانی، شیوه مدیریت بحران برای ممانعت از تسری و تشدید آن، فهم عینی روند رو به رشد مداخله‌گرایی و توطئه‌پردازی، سیاست‌ورزی چند بعدی و ... اما به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین فایده‌های این بازخوانی، فهم دستاوردهای غیرقابل انکار محور مقاومت در حمایت از یکی از اعضای خود در مقابل هجمه‌ای گسترده است. نگاه به سرنوشت مواضع قلدرمآبانه مخالفان خارجی بشار اسد، می‌تواند این دستاورد را عینی‌تر سازد؛

اردوغان در حالی که از ابتدای بحران، فریاد اسقاط اسد را سر می‌داد و از هرچه در توان داشت برای این آرزو هزینه کرد، حالا با عبور از این خواسته‌ی نشدنی، مهم‌ترین مسأله‌ی بحران سوریه برای کشورش را تهدیدهای ناشی از کردهای سوریه برای امنیت ملی ترکیه می‌داند. او البته به‌خوبی توان تبدیل تهدید به فرصت را داراست اما مشخصاً نسبت به اسد، اردوغان سابق نیست.

وزیر خارجه فرانسه به‌تازگی گفته است اسد جنگ را برد اما در صلح شکست خواهد خود. اعتراف به پیروزی اسد و متحدانش برای فرانسه‌ای که در نشست‌های به اصطلاح دوستان سوریه فعال بوده و به مقری برای اپوزیسیون خارج‌نشین اسد تبدیل شده و پیوسته از آن‌ها حمایت می‌کرد، کار راحتی نیست اما فرانسه ناچار است واقعیت را بپذیرد، اگرچه به شکست دادن اسد در صلح امید بسته است.

ترامپ در توئیتی از «پرزیدنت اسد» خواسته تا بی پروا به ادلب حمله نکند. فارغ از آنچه او درباره ادلب نوشته، «پرزیدنت» خواندن اسد در حالی که همین چند ماه قبل او را «حیوان» خطاب کرده بود، معنادار است. ترامپ همان طور که برخی مقامات دولت او هم پیش تر گفته اند، از سقوط اسد ناامید شده است اگرچه آمریکا برای اهداف خود در سوریه هم چنان فعال است.

چنین اعترافاتی را می توان در مواضع برخی مقامات کشورهای عربی و غربی نیز شاهد بود، به خصوص زمانی که هیئت های پارلمانی شان را راهی دمشق می کنند تا با مقامات سوریه دیدار کنند.

۵- بحران سوریه؛ نشست تهران در حساس‌ترین زمان

ایران روز جمعه میزبان روسای جمهور ترکیه و روسیه است تا یکی از حساس‌ترین نشست‌های سه‌جانبه درباره سوریه را میزبانی کند. کارویژه‌ی مهم این نشست، مساله‌ی آزادسازی ادلب است؛ مساله‌ای که حالا بین‌المللی شده است.

این بار هم مانند برخی جلسات پیشین، ایران و روسیه با ترکیه اختلاف نظراتی دارند. مهم‌ترین وجه اختلافی اما بر سر اصل عملیات نظامی است. آنکارا راهکار حل مساله ادلب را نظامی نمی‌داند. این، جزو نخستین مواضعی بود که به صورت رسمی از سوی مقامات ترکیه بیان شد.

اما اختلاف حالا جدی‌تر شده است؛ اساسا اردوغان وجود تروریست‌ها در ادلب را انکار می‌کند. او در مصاحبه با خبرنگاران، ضمن ادعای اینکه در ادلب فقط مردم حضور دارند نه تروریست‌ها و معارضان مسلح! گفت: «حدود ۳,۵ میلیون نفر آنجا هستند. روسیه و آمریکا مسئولیت را به یکدیگر پاس می‌دهند. اما اگر موشک‌ها این منطقه را هدف بگیرند، قتل عام وحشتناکی رخ خواهد داد.»

این ادعای بی‌اساس اردوغان در حالی است که جبهه النصره مشخصا در ادلب است و از سوی دیگر حتی بر اساس طرح‌های توافقی و قطع‌نامه‌های شورای امنیت، این گروه به همراه داعش در لیست تروریست‌ها حضور دارد. لذا مبارزه با آن حتی در مناطق کاهش تنش، امری پذیرفته‌شده است.

البته اگرچه اردوغان ساز ناکوک می‌زند و با طرح احتمال گسیل آوارگان از ادلب

به ترکیه به دلیل مجاورت جغرافیایی در پی امتیازگیری است، اما با این وجود او چندی پیش به صراحت گفت که آنکارا با تهران و مسکو بر سر ادلب، همکاری خواهد کرد.

واقعیت این است که نشست تهران در یکی از حساس‌ترین زمان‌های بحران سوریه برگزار می‌شود چرا که آزادسازی ادلب می‌تواند بحران سوریه را به پرده‌های پایانی خود وارد سازد. لذا نقش ایران به‌عنوان میزبان در مدیریت این نشست مهم - که واجد برخی اختلاف‌نظرهای جدی است - و تلاش برای رفع موانع در پایان‌بخشی به بحران سوریه از طریق راه‌های بهینه، اساسی است. ایران چه در عملیات آزادسازی شرکت نکند (مانند حلب) و چه شرکت نکند (مانند غوطه شرقی)، جایگاه مهمی در حل مساله‌ی ادلب دارد.

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه سیاست خارجی

۶- ترامپ و سایه‌ی سنگین استیضاح

با اعتراف مایکل کوهن (وکیل سابق ترامپ) به تخلف در تأمین هزینه‌های انتخاباتی رئیس‌جمهور و پرداخت حق‌السکوت به برخی مدل‌ها و بازیگران فیلم‌های مستهجن، مسئله‌ی استیضاح وی به‌صورت جدی تری مطرح شده و از سوی برخی نمایندگان کنگره دنبال می‌شود.

سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که استیضاح ترامپ چقدر جدی بوده و چه تأثیراتی در فضای سیاست در آمریکا خواهد داشت؟

تحلیل و ارزیابی

۱. این اولین بار نیست که استیضاح ترامپ مطرح شده است؛ بااین‌حال، از زمان آغاز ریاست جمهوری وی، استیضاح تا این حد جدی نبوده است. پیش‌ازاین، فعالیت‌های تجاری، روابط نامشروع و ارتباط نامتعارف اطرافیان با روسیه، عمده‌ی مسائل حاشیه‌ساز برای رئیس‌جمهور ایالات متحده بوده‌اند.

۲. نکته‌ی مهم آن است که زمزمه‌ی استیضاح ترامپ، این بار نه تنها در میان دموکرات‌ها، که در میان جمهوری خواهان نیز شنیده می‌شود.

۳. مطابق بند ۴ اصل ۲ قانون اساسی ایالات متحده، رئیس‌جمهور می‌تواند به دلیل خیانت، رشوه و یا جرائم و رفتارهای غیرقانونی کلان مورد محکومیت یا استیضاح قرار گرفته و برکنار شود.

۴. با این حال، یکی از مهم‌ترین عوامل در برگزاری یا عدم برگزاری استیضاح، وضعیت افکار عمومی است؛ به احتمال زیاد، نمایندگان کنگره در صورتی که افکار عمومی را موافق استیضاح نبینند، دست به این اقدام نخواهند زد. در آخرین آمارها، میزان موافقان استیضاح، با فاصله‌ی کمی، کمتر از میزان مخالفان آن بوده است.

۵. نکته‌ی مهم در این میان، آن است که به صورت تاریخی، استیضاح رؤسای جمهور منجر به ایجاد بحران اقتصادی و فقیرتر شدن مردم نشده است؛ گرچه در بحبوحه‌ی استیضاح، شاخص‌های اقتصادی افت می‌کنند، پس از اتمام آن، اقتصاد به ثبات نسبی می‌رسد.

۶. با توجه به قطبی‌تر شدن ساختار کنگره از زمان ریاست جمهوری ترامپ، در صورت پیروزی نسبی دموکرات‌ها بر جمهوری خواهان در انتخابات آتی، احتمال استیضاح افزایش می‌یابد. با این حال، بعید به نظر می‌رسد استیضاح تا آن زمان به اجرا دربیاید.

کثرت اخبار و سرعت بالای تحولات منطقه غرب آسیا موجب شد اندیشکده راهبردی تبیین تلاش کند در گزارشی ضمن طرح مهم‌ترین اخبار و تحولات منطقه، دلایل، اهداف و پیامدهای تحولات را به صورت هفتگی بررسی نماید. مبنای کار گزارش بر ارائه راهبردی‌ترین و مهم‌ترین اخبار و تحولات هفتگی قوام یافته است. علاوه بر بررسی اخبار و تحولات میدانی منطقه، پرداختن به اخبار و تحولات مرتبط با حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی و ارائه تصویری مختصر از اهداف بازیگران این حوزه و پیامدهای این اخبار و تحولات، مقصود دیگر گزارش هفتگی اندیشکده راهبردی تبیین است.

نشانی مادر شبکه‌های اجتماعی

@Tabyincenter

Tabyincenter.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

۰۲۱ - ۲۶۱۵۳۲۳۹

شماره تماس جهت اعزام سخنران: